

Артиков Зокир Сайфиддинович,
Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти
“Реал иқтисодиёт” кафедраси доценти
вазифасини бажарувчи, PhD

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ

УЎҚ: 338

АРТИКОВ З.С. ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ

Мақолада рақамли иқтисодиёт тушунчаси, унинг иқтисодий моҳияти ҳамда ривожлантириш масалалари ёритиб ўтилган. Шунингдек, рақамли технологиялар маҳсулот ва хизматлар сифатини ошириши, ортиқча харажатларни камайтиришга оид, шунингдек, рақамли иқтисодиёт ривожланишининг аҳоли бандлигига таъсири, миллий рақамли иқтисодий хавфсизлик тизимини яратиш, ялпи миллий маҳсулотдаги ахборот коммуникация технологиялари соҳасининг улуши, алоқа ва ахборотлаштиришнинг айрим кўрсаткичлари таҳлили каби масалалар кўриб чиқилган.

Калит сўзлар: рақамли иқтисодиёт, ахборот технологияси, ахборотлаштириш ва рақамлаштириш жараёни, телекоммуникация тармоқлари, рақамли иқтисодиётнинг ривожланиши, миллий рақамли иқтисодий хавфсизлик, дастурий воситалар.

АРТИКОВ З.С. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ

В статье раскрыто понятие цифровой экономики, ее экономическое значение и вопросы развития. Кроме того, обсуждены вопросы, связанные с повышением качества цифровых продуктов и услуг, снижением накладных расходов, а также влияние цифровой экономики на занятость, создание национальной системы цифровой экономической безопасности, удельный вес информационно-коммуникационных технологий в ВВП, анализ некоторых показателей связи и информатизации.

Ключевые слова: цифровая экономика, информационные технологии, процесс информатизации и цифровизации, телекоммуникационные сети, развитие цифровой экономики, национальная цифровая экономическая безопасность, программное обеспечение.

ARTIKOV Z.S. THEORETICAL BASICSES OF THE DIGITAL ECONOMY IN THE NEW UZBEKISTAN

In the article the concept of digital economy, its economic significance and development issues are considered. As well, the issues related to improving the quality of digital products and services, reducing overheads, as well as the impact of digital economy on employment, the creation of a national digital economic security system, the share of information and communication technologies in GDP issues are discussed.

Key words: digital economy, information technology, informatization and digitization process, telecommunication networks, development of digital economy, national digital economic security, software.

Кириш.

Янги Ўзбекистонда юқори технологияларга асосланган, инновацион ва рақамли иқтисодиётга устувор аҳамият берилмоқда. Ҳозирги давримиз хусусиятлари дунёнинг етакчи мамлакатлари “Тўртинчи саноат инқилоби”, “Ақлли иқтисодиёт”, “Инновацион иқтисодиёт”га ўтаётгани билан боғлиқ [1]. Дунёнинг исталган мамлакатиде иқтисодиётни рақамлаштириш комплекс характерга эгадир. Ушбу жараён молиявий тартибга солиш тизимига, ишлаб чиқариш ва савдо секторига, ижтимоий сегментга таъсир қилади. Ривожланишнинг ушбу босқичи амалга оширилмаса, давлат халқаро бозорларда ва сиёсий майдонда бошқа давлатлар билан тўлиқ рақобатлаша олмайди. Иқтисодиётни модернизациялашда кечикиш миллий миқёсда ҳаракат суверенитетини йўқотиш билан боғлиқ бўлиб ҳисобланади.

Иқтисодиётни рақамлаштириш белгилари бўлиб қуйидагилар ҳисобланади:

- электрон тўловлар ва банк ичидаги ҳисоб-китобларнинг автоматлашган ахборот тизимини жорий этиш;
- фонд биржаларида онлайн савдони ривожлантириш;
- электрон тижорат;
- иқтисодиётнинг ишлаб чиқариш секторига ИТ соҳасининг ютуқларини жалб қилиш.

Бугунги кунда иқтисодиётни рақамлаштириш масаласи янги Ўзбекистонда давлат даражасига кўтарилган бўлиб, бу борада кенг кўламли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Жаҳон иқтисодиётининг глобаллашуви ва технологик ривожланиш шароитида Ўзбекистоннинг иқтисодий ривожланишини рақамли иқтисодиётнинг жадал ўсишисиз тасаввур қилиш қийин.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга 2020 йил 25 январда йўллаган Мурожаатномасида 2020 йил - “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили” деб эълон қилинганлиги ва ушбу мурожаатномани нафақат ўтган йилга қўлланма ва йўлланма сифатида, балки яқин ўрта муддат учун Ўзбекистоннинг тараққиёт йўлини белгилаб берувчи дастур, фундаментал аҳамиятга эга бўлган ҳужжат сифатида баҳолаш мумкин.

2022 - 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясида 25-мақсад деб **“Рақамли иқтисодиётни асосий «драйвер» соҳага айлантириб, унинг ҳажмини камида 2,5 баравар оширишга қаратилган ишларни олиб бориш”** белгиланган.

Рақамли инфратузилмани янада ривожлантириш орқали барча аҳоли масканларини ва ижтимоий объектларни ҳамда магистрал автомобиль йўлларини кенг полосали уланиш тармоқлари билан қамраб олиш.

Иқтисодиётнинг реал секторида ҳамда молия ва банк соҳаларида ишлаб чиқариш ва операция жараёнларни рақамлаштириш даражасини 2026 йил якунига қадар 70 фоизгача ошириш.

Дастурий маҳсулотлар индустрияси ҳажмини 5 баравар, уларнинг экспортини эса 10 баравар ошириб, 500 миллион АҚШ долларига етказиш” [2] 25-мақсад қилиб белгилаб олинган. Ушбу мақсад иқтисодий соҳаларда иқтисодий ислохотларни амалга оширишда рақамли иқтисодиётни ривожлантириш орқали янада юқори натижага эришишни кўрсатиб бермоқда.

Рақамли технологиялар нафақат маҳсулот ва хизматлар сифатини оширади, ортиқча харажатларни камайтиради. Шу билан бирга, бизни жуда қаттиқ ташвишга соладиган ва безовта қиладиган энг оғир иллат – коррупция балосини йўқотишда ҳам - самарали воситадир¹. Буни барчамиз теран англаб олишимиз даркор.

Ҳозирги кунда энг кўп муҳокама қилинадиган ва долзарб масалалардан бири рақамли иқтисодиётнинг жадал ривожланиши. Шу билан бирга, рақамли иқтисодиётни ривожлантиришнинг энг яхши тажрибаларини баҳоловчи таҳлилчилар томонидан илмий услубий материаллар ва мақолалар тайёрлашда, барқарор ривожланиш шартлари ва ундан фойдаланиш самарадорлигини баҳолашга алоҳида эътибор берилмоқда. Рақамли иқтисодиётнинг барча тармоқлари, биринчи навбатда унинг реал секторига, хўжалик юритувчи субъектларининг ривож-

¹ Nozim Muminov, Shoira Olimjanova, Akmal Salimov, & Tatyana Kim. (2020). Digitalization as an important factor of legalization of the shadow economy. // International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development, 2(2), 16-19. Retrieved from <http://journals.researchparks.org/index.php/IJEFSD/article/view/371>

ланиши ва иқтисодий кўрсаткичларига - объектив таъсири масаласи етарлича очиб берилмаган. Рақамли иқтисодиёт самарадорлигини баҳолаш учун айнан шу нарса зарур. Ўзбекистонда замонавий ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш, электрон давлат хизматларини кўрсатишнинг яхлит тизимини яратиш, давлат органларининг аҳоли билан мулоқот қилишининг янги механизмларини жорий этиш юзасидан катта ишлар олиб бориляпти. Таъкидлаш лозимки, Президентимизнинг 2018 йил 19 февралдаги "Ахборот технологиялари ва коммуникациялари соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПФ-5349-сон Фармони [3] ҳукуватимиз томонидан рақамли иқтисодиётни ривожлантириш бўйича муҳим чора-тадбирлар ишлаб чиқилишига ва ҳаётга татбиқ этилишига асос бўлди.

Шу билан бирга, Фармонда 2030 йилга қадар "Рақамли Ўзбекистон" концепциясини ишлаб чиқиш юзасидан ҳам чора-тадбирларни амалга ошириш белгиланган. Давлат бошқаруви тизимини янада такомиллаштириш, рақамли иқтисодиётни жорий этиш ва ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратиш, инвестиция муҳитини яхшилаш, шунингдек, 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини амалга ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 3 июлдаги "Ўзбекистон Республикасида рақамли иқтисодиётни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ-3832-сон, 2018 йил 2 сентябрдаги "Рақамли ишонч" рақамли иқтисодиётни ривожлантиришни қўллаб-қувватлаш жамғармасини ташкил этиш тўғрисида" ПҚ-3927-сон қарорлари қабул қилинди.

Шу билан бирга, рақамли иқтисодиётни ривожланишининг асосий таъсири - ишлаб чиқариш жараёнларидаги ўзгаришлар, биринчи навбатда уларнинг жадаллашиши ва ишлаб чиқариш цикллариининг тегишли қисқариши билан боғлиқлиги аниқ бўлиб, бу ҳозирги вақтда харажатларнинг умумий ҳажмида муҳим улушни эгаллаб турган собит (доимий) сарфларнинг мос равишда пасайишини таъминлайди.

Рақамли иқтисодиёт дунёнинг барча мамлакатларида, шу жумладан ривожланаётган мамлакатларда жуда юқори суръатларда ривожланиб бораётганлигини ҳисобга олиб, унинг воситаларидан фойдаланиш мамлакатлар ўртасидаги иқтисодий алоқаларни кенгайтиришга ёрдам беради. Бу барқарор ривожланиш талабларини тўлиқ қондиришга имкон беради. Шу жумладан нафақат иқтисодий, балки экологик ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва аҳоли бандлигини таъминлаш дастурларини глобаллаштиришга асосланган ижтимоий барқарорлик бўлиб ҳисобланади.

Ҳозирги кунда рақамли иқтисодиёт тушунчаси бир қатор мамлакатларнинг иқтисодий назарияси ва амалиётида пайдо бўлди. Бу рақамли технологияларнинг жадал ривожланиши, ахборот соҳасида инқилоб ва иқтисодиётнинг глобаллашув жараёнларини тезлаштириш билан ажралиб турди. Улардан фойдаланиш самарадорлиги ортиб бораётган билимга айлантирилди ва ижтимоий-иқтисодий алоқалар тобора кенгайиб бормоқда.

Бозор субъектларининг фаолиятида рақамли трансформацияларнинг асосий омили рақамли маданиятни ривожлантиришдан иборат. Жамиятни ижтимоий ва иқтисодий ислоҳ қилишнинг ҳозирги босқичида атроф-муҳит жамиятнинг институционал тузилишига хос хусусиятларини келтириб чиқармоқда ва бу асосда янги тушунчалар ва ёндашувларни шакллантиришга зарурат туғдиради [4]. Бу эса ўрганилаётган мавзунинг долзарблигини белгилайди.

Илмий муаммонинг қўйилиши.

Иқтисодиёт ва жамиятнинг «рақамлаштириш» жараёни (инглиз тилида – digitization яъни, рақамлаштириш, баъзан эса digitalization яъни рақамлаштирилиши маъносини билдиради.) ҳақида гапирганда, биринчи навбатда, терминологияга аниқлик киритиш керак. Энг кенг маънода «рақамлаштириш» жараёни одатда рақамли технологияларни кенг қўллаш ва ассимиляция қилиш ташаббуси билан бошланган ижтимоий-иқтисодий ўзгаришни англатади. Ахборотни яратиш, қайта ишлаш, алмашиш ва узатиш технологияларидир [5].

Рақамли иқтисодиёт – бу иқтисодий, ижтимоий ва маданий алоқаларни рақамли технологияларни қўллаш асосида амалга ошириш тизимидир. Баъзида у интернет иқтисодиёти, янги иқтисодиёт ёки веб-иқтисодиёт деган терминлар билан ҳам ифодаланади.

1995 йилда америкалик дастурчи **Николас Негропonte** “рақамли иқтисодиёт” терминини амалиётга киритди. Ҳозирда бу истилоҳни бутун дунёдаги сиёсатчилар, иқтисодчилар, журналистлар, тадбиркорлар – деярли барча қўлламоқда. 2016 йилда Бутунжаҳон банки дунёдаги рақамли иқтисодиётнинг аҳволи ҳақида илк марта маъруза эълон қилди (“Рақамли дивидендлар”).

Бундан ташқари жаҳон банкининг “Рақамли дивидендлар” [6] номли тадқиқоти хулосалари мамлакатлар иқтисодиётини ривожлантиришда рақамли иқтисодиётнинг нақадар долзарб ва муҳим масала эканлигини кўрсатади.

Рақамли иқтисодиёт тушунчасига бир қатор таърифлар берилган. Жумладан, иқтисодиёт фанлари доктори, Россия Фанлар академиясининг мухбир аъзоси В.Иванов «Рақамли иқтисод - ҳақиқатимизни тўлдирадиган виртуал муҳит» - деб таъриф берган. Р. Мещеряков Рақамли иқтисодиёт бу рақамли технологияларга асосланган иқтисодиётдир ва бундан ташқари, фақат электрон маҳсулотлар ва хизматлар соҳасини тавсифлаш янада тўғри бўлади. Рақамли иқтисодиёт - бу рақамли технологиялардан фойдаланадиган иқтисодий ишлаб чиқариш [7] деб таъриф берган.

М.Л. Калужский рақамли иқтисодиёт - иқтисодий интернет фаолияти, шунингдек, шакллари, усуллари, воситалари ва уни амалга ошириш алоқа муҳитидир деб таърифлаган. Манбаларда келтирилишича “Рақамли иқтисодиёт” иқтисодиётнинг бундай тури маълум даражада амалда ишлайдиган турдаги модель ҳисобланади. Рақамли иқтисод - бу ишлаб чиқариш комплекси, инсон учун ҳаёт ва қулайликни таъминлайдиган маҳсулот ва хизматларни яратадиган ишлаб чиқариш тизими бўлиб, у ерда маълум бир кибер-жисмоний (кибер-физик) тизим пайдо бўлади.

Рақамли иқтисод - бу очиқ стандартлар ва платформаларда қурилган ва катта ҳажмдаги

маълумотларга қиймат қўшадиган Интернет иқтисодиётидир [8].

Оксфорд луғатида Рақамли иқтисодиёт асосан рақамли технологиялар, айниқса Интернетдан фойдаланган ҳолда электрон битимлар асосида ишлайдиган иқтисодиётдир [9].

Тапскотт (1997) эса, «Рақамли иқтисодиёт”ни “Билимларга асосланган иқтисодиёт” деб таъриф беради

Иқтисодиётни рақамлаштириш технологик жараёнларни такомиллаштириш, маҳсулот сифатини яхшилаш, харажатларни оптималлаштириш, одамларнинг ҳаёт сифатини ошириш учун зарур шарт-шароитларни яратади. Рақамли иқтисодиёт тушунчаси иқтисодий ўсишнинг драйвери сифатида қаралади.

Бизнинг фикримизча, рақамлаштириш жараёни мамлакат иқтисодиётида борган сари ривожланиб боради. Иқтисодиётнинг рақамли сегменти мамлакат иқтисодиёти ва жамиятда рўй берган сифат ўзгаришлари туфайли долзарб аҳамиятга эга бўлади.

Шунингдек, фикримизча, рақамли иқтисодиёт бу ишлаб чиқариш комплекси инсонлар учун қулайликларни таъминлайдиган маҳсулот ва хизматларни яратадиган виртуал муҳит бўлиб, рақамли технологиялардан фойдаланган ҳолда иқтисодий ишлаб чиқариш тизимидир. Шунингдек, рақамли иқтисод расмийлаштирилиши мумкин бўлган барча нарсани қамраб олиши мумкин, яъни мантиқий схемаларда намоён бўлади. Ҳаётнинг ўзи эса бу «нарсаларни» ишлаб чиқариш, тарқатиш, алмаштириш ва истеъмол қилиш тизимига айлантиришга имконият яратади. Ҳақиқатдан ҳам инсоннинг онгидаги ҳақиқатида жойлашган дунёнинг виртуал қисмидан олдин ишлаб чиқариш кучи бўлмаган, янги ғоялар ва маҳсулотлар яратилган муҳит эмас эди.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, рақамли технологиялар маҳсулот ва хизматлар сифатини ошириши, ортиқча харажатларни камайтиришга оид, шунингдек, рақамли иқтисодиёт ривожланишининг аҳоли бандлигига таъсири, миллий рақамли иқтисодий хавфсизлик тизимини яратиш, ялпи миллий маҳсулотдаги ахборот коммуникация технологиялари соҳасининг ўрнини кенгайтиришга доир тадқиқотларни амалга ошириш

1-расм. Республикамиз ва баъзи мамлакатларнинг ялпи миллий маҳсулотдаги рақамли иқтисодиётнинг улуши [10]¹

муҳим аҳамият касб этишини эътироф қилиш мумкин.

Тадқиқот методологияси.

Тадқиқот ишидаги муаммоларни ўрганишда таҳлил ва синтез усулидан фойдаланилди. Шунингдек, тадқиқот ишига оид қарашларни, фикрларни таҳлил қилишда индукция ва дедукция усуллари кенг қўлланилди. Ўзбекистон Республикаси статистика қўмитаси маълумотларининг таҳлилида статистик маълумотларни гуруҳлаш, солиштирма таҳлил, танлама кузатув усулларидан фойдаланилди. Ишни мазмунини бойитиш ва унга хулосавий фикрларни беришда илмий абстракциялаш каби услублардан самарали фойдаланилди.

Таҳлил ва натижалар.

Мамлакатимизда хизмат кўрсатиш соҳаси самарадорлигини оширишда бухгалтерия ҳисоби, иқтисодий таҳлил, аудит ва статистика кўрсаткичлари таҳлил қилинди. Унга кўра Республикамизнинг ялпи миллий маҳсулотдаги рақамли иқтисодиётнинг улушини қуйидагича кўришимиз мумкин:

1-расмга қарайдиган бўлсак, Ўзбекистонда рақамли иқтисодиётнинг **ЯИМ даги улуши 2,2%** ни ташкил этади. Шу билан бирга, ўртача оптимал кўрсаткич **7-8%**, масалан, **Буюк Британи-**

яда 12,4%, Жанубий Корея-8%, Хитой-6,9%, Ҳиндистон-5,6%, Россияда – 2,8%, Қозоғистон – 3,9% ни ташкил этади.

Рақамли иқтисодиёт – бу нолдан бошлаб яратилиши лозим бўлган қандайдир бошқача иқтисодиёт эмас. Бу янги технологиялар, платформалар ва бизнес моделлари яратиш ва уларни кундалик ҳаётга жорий этиш орқали мавжуд иқтисодиётни янгича тизимга кўчириш дега-нидир.

Таъкидлаш жоизки, бугунги кунда фойдаланувчилар озиқ-овқат маҳсулотларига буюртма бериш учун Телеграм ботларидан фаол фойдаланмоқдалар. Шунингдек, турли интернет дўконлар, электрон тўлов тизимлари ҳам фаол ривожланиб бормоқда. Демак, фуқароларимиз электрон битимларни амалга оширишга ишона-яптилар. Фақат ҳозирги кунгача фойдаланувчилар катта харажатлар талаб қилмайдиган кичик битимларни амалга оширмоқдалар, ўртача харид ҳажмини оширишга эса унчалик тайёр эмаслар. Эндиги масала ўртача ва йирик иқтисодий битимлар ва молиявий операцияларни рақамли технологиялар орқали амалга оширишни ривож-лантиришдан иборат².

² Muminov N.G., Zakhirova G.M. The role of public procurement in the digitalization of the economy and adoption of e-commerce. St. Petersburg State Polytechnical University Journal. Economics Vol. 13, No. 2, 2020. P.30-39. DOI: 10.18721/JE.13203

¹ http://iqtisodiyot.tsue.uz/sites/default/files/maqolalar/12_Umarov.pdf

Рақамли иқтисодиётнинг ривожланиши халқаро бизнеснинг ички ва ташқи муҳитига таъсир кўрсатиши мумкин. Ахборот-коммуникация технологиялари соҳасида катта ўзгаришлар рўй бермоқда, бу эса компаниялар фаолиятининг турли йўналишларида акс эттирилиши мумкин эмас. Интернет орқали бутун дунё бўйлаб ўз маҳсулотларини сотишлари мумкин. Кичик инвестицияга эга бўлган компаниялар тезда пайдо бўлиб, тез ўсиб ривожланиши мумкин.

Рақамли иқтисоднинг самарадорлигини ҳар бир замонавий тадқиқотчи ва тажрибали тадбиркор ҳам кўравермайди. Аҳолига таҳдид солаётган томони шундаки, рақамли иқтисоднинг энг муҳим намоиши - роботларни ишлаб чиқаришга ва хизмат кўрсатиш соҳасига кенг жорий этишдир. Сўнги пайтларда ҳатто халқаро ташкилотлар ҳам иқтисодиётни роботлаштиришга олиб келиши мумкин бўлган хавфларни тушунишди, чунки роботлар деярли одамларни йўқ қилади.

Башоратларга кўра, келгуси ўн йилликлар ичида учинчи дунё аҳолисининг учдан икки қисми ишсиз бўлади. Муаммо бу мамлакатларга тегишли бўлиши тасодиф эмас, чунки бу ерда роботлаштиришга дуч келадиган моддий ишлаб чиқариш устунлик қилади. Ўтган асрнинг охирида ҳам нақд бўлмаган рақамли пул расмийлаштирилган эди. Улар марказий банклар томонидан чиқарилган ва улар депозит пул деб аталар эди. Энди янги пул тўплами пайдо бўлади, бу шахсий рақамли пул деб аталади. Кўпгина мутахассисларнинг фикрига кўра, бу одамлар учун ҳаётни осонлаштирмайди. Шу билан бирга, ёшларнинг янги технологияларга мослашиши осонроқ бўлган рақамли иқтисоддаги ёшларнинг аҳамияти катта ёшдагиларга қараганда муҳимдир. Шубҳасиз рақамли иқтисодиётнинг ривожланиши аҳоли бандлиги соҳасига таъсир қилади. Келажакда қуйидаги касблар пайдо бўлиши мумкин:

- шахсий брендни бошқарувчи;
- виртуал адвокат;
- давлат органлари вакиллари билан мулоқот платформаси модератори;
- инфостейлеист;
- рақамли лингвист;
- муддатли брокер;
- интерфейс услубчиси.

Шунингдек, рақамли иқтисодиётни ривожланиши оқибатида миллий рақамли иқтисодий хавфсизлик тизимини яратиш лозим. Институционал ёндашиш нуқтаи назаридан “Миллий рақамли иқтисодий хавфсизлик тизими” тушунчаси мураккаб сиёсий-ҳуқуқий, ташкилий, техник, ижтимоий-маданий тизим бўлиб, у миллий рақамли иқтисодий хавфсизликни таъминловчи объект ва субъектлар мажмуасидан иборат, бу рақамли иқтисодиёт субъектларининг миллий манфаатларини, амалдаги миллий қонунчиликни етарли даражада ҳимоя қилиш учун фойдаланилиши мумкин.

Хулоса ва таклифлар.

Хулоса қилиб айтиш мумкинки рақамли иқтисодиётда замонавий илмий ёндашувлар ва инновациялар муҳим ҳамда устувор аҳамиятга эга бўлади. Бунда илмий сиғимкорлик юқори бўлган тармоқлар равнақ топади. Рақамли иқтисодиёт ривожланган давлатларда ЯИМ ҳажми ҳам, ЯИМнинг аҳоли сон бошига улуши ҳам юқоридир. Шу жиҳатдан, давлатимиз раҳбарининг бу масалага катта эътибор қаратиши бир мақсадни кўзлайди, у ҳам бўлса, биринчидан, аҳолининг яшаш даражасини юксалтириш, иккинчидан, аҳолининг реал даромадларини ошириш ва халқимизни рози қилишдир.

Шу билан бир қаторда рақамли иқтисодиёт расмийлаштирилиши мумкин бўлган ҳамма нарсани қамраб олиши мумкин. Яъни мантиқий даврларга айлантирилади. Хар қандай вазиятда ушбу «бирор нарсани» ишлаб чиқариш, тақсимлаш, алмашиш ва истеъмол қилиш тизимига мослаштириш учун имконият топади. Рақамли иқтисодиёт - иқтисодиётни сохталаштириш имкониятини чеклайдиган, давлатдан тортиб қуйидаги корхоналар, бизнесменларни бир хилда манфаатдорлигини таъминлайдиган иқтисодиётдир. Рақамли иқтисодиётга ўтиш – ислохотларда мантиқий кетма-кетликнинг муносиб давомчиси.

Мамлакатимиз томонидан рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йўлини танланганлиги ахборот технологиялари соҳасида янги йўналишлар очиб беради.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ш.М.Мирзиёев. Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси. Тўлдирилган иккинчи нашри. – Тошкент: “Ўзбекистон” нашриёти, 2022. – 174-бет
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги ПФ-60-сон Фармонига 1-илова.
3. “Ахборот технологиялари ва коммуникациялари соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2018 йил 19 февралдаги ПФ-5349-сон Фармони. - <https://www.lex.uz/docs/3564970>
4. <https://uz.uz/uz/posts/zbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyeevning-oliy-25-01-2020>
5. Данное определение приводится, в частности, экспертами UNCTAD (The Transformative Economic Impact of Digital Technology, http://unctad.org/meetings/en/Presentation/ecn162015p09_Katz_en.pdf)
6. <https://review.uz/oz/post/raqamli-iqtisodiyot-mamlakatimiz-taraqqiyoti-garovidir>
7. Рақамли иқтисодиёт: мутахассислар ушбу атамани қандай тушунишади [электрон манба] https://news.rambler.ru/economics/37159885/?utm_content=rnews&utm_medium=read_more&utm_source=copylink (мурожат: 04/30/2018)
8. РБК, «На пути к цифровой экономике». Экономика Рунета. 2017; 3. URL:<http://www.rbcplus.ru/news/58f65f597a8aa94af6ab68f5?ruid=UET9A1vW9qcsKEV+AwxnAg>
9. Nozim Muminov, Shoiria Olimjanova, Akmal Salimov, & Tatyana Kim. (2020). DIGITALIZATION AS AN IMPORTANT FACTOR OF LEGALIZATION OF THE SHADOW ECONOMY. International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development, 2(2), 16-19. Retrieved from <http://journals.researchparks.org/index.php/IJEFSD/article/view/371>
10. https://www.lexico.com/definition/digital_economy https://en.wikipedia.org/wiki/Digital_economy
11. Muminov N.G., Zakhirova G.M. The role of public procurement in the digitalization of the economy and adoption of e-commerce. St. Petersburg State Polytechnical University Journal. Economics Vol. 13, No. 2, 2020. P.30-39. DOI: 10.18721/JE.13203
12. Ўзбекистон Республикаси давлат статистика қўмитаси. <https://stat.uz/uz/>.